

פרוטוקול מס' 223

מישיבת ועדת העבודה שהתקיימה

ביום ו', כה' כסלו תשל"ה - 28.11.75, בשעה 8.30

השתתפו: חברי הועדה; ש. ארבל-אלמוזלינו - יו"ר

א. אבטבי  
ז. אמיר  
פ. גרופר  
מ. דרובלס  
י. דרנצקי (יוזין)  
מ. ורטמן  
ה. זינדל  
ח. שמעוני

מוזמנים: מר גוראל - מנכ"ל מ. העבודה

מר ברק - יועץ משפטי "  
מר רוטר - ביטוח לאומי  
גב' רבינוביץ

מזכיר הועדה - מ. משולם

רשמה; ש. אלטרמן

סדר - היום: 1) רבנות שכירים בעלי שכר נמוך  
נכנסים למעגל הנזקקים להשלמת  
שכרם מהסעד.  
2) צו לפי סעיף 127 י"ט(ב) לחוק  
הביטוח הלאומי.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

אני פותחת את הישיבה. אני מקדמת בברכה את המנהל הכללי של משרד העבודה מר גוראל. יש לנו בסדר היום שני סעיפים. אני מקווה לסיים לפחות אחד מהם. הנושא של חבר-הכנסת ז"אק אמיר: רבבות שכירים המשתכרים שכר נמוך והנושא של חבר-הכנסת מאיר כהן: רבבות שכירים בעלי שכר נמוך בכנסים למעגל הבזקיים להשלמת שכרם מהסעד.

קיבלתי מכתב משר העבודה בזה הלשון: לפי סעיף 127 י"ט(ב) לחוק הביטוח הלאומי: בדעת שר העבודה לשנות את שיעור הכספים המוקצבים לפעולות למניעת אבטלה לפי סעיף 127 י"ט(ב) לחוק הביטוח הלאומי מ-5% ל-10% מצומצם הגביה השנתי של דמי ביטוח אבטלה. שינוי זה נובע מההרחבה הניכרת של פעולותינו בתחום מניעת האבטלה שהחלה בשנת הכספים הנוכחית. רצ"ב טיוטת צו ודברי הסבר בנדון. בהתאם לסעיף 127 י"ט(ג) לחוק הביטוח הלאומי טעון הצו אישור של ועדת העבודה של הכנסת ולפיכך אודה לך אם תואילו להעמיד את הנושא על סדר היום של הועדה בהקדם. "חחום י. ברק היועץ המשפטי.

נענית בהקדם לדון בהצעה.

ה. זיידל:

אני רוצה לשאול את היו"ר: לפני כשנה וחצי הגשתי הצעה לוועדה לדון על גיל הפרישה. עיבדו את החומר וטוכם שיהיה דיון. אני מבקש שנקבע את התאריך. אני רואה בינתיים שגם שר העבודה עוסק בזה. אנחנו התחלנו את העבודה כאשר היה שר עבודה אחר. לא הייתי רוצה לסיים את הדיון עם שר עבודה אחר.

הכנסת העבירה לפני שנה לוועדה דיון בנושא של חוק הפנסיה. גם בענין הזה אינני יודע מה אומר תקנון הכנסת, אבל כמה זמן יכולה להיות מונחת הצעה שהכנסת העבירה ולא דנים בה?

שאלה נוספת בנוגע לקיצבת זיקנה: מתי נקיים את הדיון עם שרי העבודה והאוצר בנוגע לוועדת קפלינסקי בנושא של יולדות ואמהות? האם מבצעים את ההמלצות? אני מציע להעביר לחברי הועדה את המסקנות ולקיים על זה דיון. זה דיון חשוב מאד בנוגע ליולדות ואמהות.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

בקשר לגיל הפרישה: באנו בדברים עם שר העבודה. הוא הביע נכונות שנדון בנושא בחודש דצמבר. נחכה לחודש דצמבר ונתהיל בדיון. ודאי הזמן עובר. אם אתם מוכנים לקיים עוד ישיבה בשבוע, אני מוכנה, על מנת שנושאים לאיעמדו. התקנון קובע שהקייקה קודמת. חוקים לא יכולים לחכות עד שנמצא דיון באותן הצעות לסדר היום. אני מבטא בכל זאת לווסת את העבודה כך שגם חוקים וגם נושאים לסדר היום לא יעמדו תקופה מרובה. כאשר אנחנו מקיימים דיון בהצעה לסדר היום, אלה דיונים מעמיקים ויסודיים שאורכים זמן.

מאז פתיחת המושב אנחנו רוצים לתאם מועד, שר העבודה מוכן בכל דגע, אבל שר האוצר עסוק בעניני תקציב.

לענין ועדת קפלינסקי: ביקשתי מהמוסד לביטוח לאומי שיעבירו לנו את הדו"ח. ביקשתי שידווחו לנו באחת הישיבות מה מיישמים מאותן ההצעות. בעקבות זה אם יהיה צריך לקיים דיון, נקיים. עד עכשיו לא קיבלנו דיווח.

עכשיו נעבור לסדר היום. נתהיל בנושא של

ביטוח אבטלה.

מר גוראל:

בירת היושבת-ראש, חברי ועדה נכבדים, אני רוצה להזכיר לוועדה את חוק הקרן

למניעת אבטלה. כזכור לכם, כאשר נתקבל חוק דמי ביטוח אבטלה, המחוקק הגביל את השימוש בכספי החוק רק לתשלום דמי ביטוח אבטלה. כדי לבטוח פעילות בכיוון של מניעת אבטלה הוקמה קרן שהיא בגודל 5% מהתשלום השנתי ומהגביה השנתית של דמי ביטוח אבטלה. השנה 5% אלה מסתכמים בקרוב ל-10 מליון לירות לפי אומדן שלי. הגביה לביטוח דמי אבטלה בסך הכל 200 מליון לירות.

כאשר ערכנו את תקציב 1975, ועדת הכספים יחד עם האוצר, ראינו מיץ שהכסף הזה לא יספיק במצב החדש שמתהווה או שעשוי להתהוות בתחום האבטלה. יחד עם האוצר הוסכם לפנות לוועדת העבודה שתאשר לנו העלאת סכום הניכוי מ-5% ל-10%. ואמנם הישבנו זאת בזמן שערכנו את התקציב השנתי וזה היה נראה לנו ממש כהכרחי. לפי בקשת ועדת העבודה לפירוש ויעול בראשותו של שר האוצר אנחנו מנסים לתגבר את האבחונים הכוללים במפעלים למיניהם לצורך ייעולם. הנברנו

את הסקרים ואת המחקרים בתחום זה. מיקדנו את פעולותינו בהכנת פרויקטים "פן תקריבה" אבטלה. יש לנו פרויקטים כאלה לעבודות ציבוריות ולעבודות בניה בסך של מעל 2 מיליארד לירות, תחילת עבודתם נעה בין עבודה מייזית, כאשר נגיד שיש לנו כסף לצורך זה ועד צורך בתכנון משה חודשים עד שנה ואף יותר.

אתמול הייתי בשגרירות האמריקאית. היה להם יום ההודייה. הם הזמינו את קבוצת הסנטורים שהגיעו מארצות הברית. נספח העבודה הציג אותי עם האנשים המספלים באותו נושא. שאלו אותי: איך אתם מספלים בנקודה הזאת? סיפרתי להם. הם אמרו שאנחנו עושים דבר נביון ביותר. העובדה שאנחנו מכינים פרויקטים לצרכי אבטלה, איך להפעיל יותר את התעשייה במסמרת שניה ושלישית היא חשובה מאד. העובדה שאנחנו לא עשינו זאת - הם אמרו - זו ה"פשלה" הגדולה שלנו. הם אמרו זאת לאחר שהם נפגשו במשך היום עם אנשי האוצר שלנו. אנשי האוצר שלנו בדעה שקצת אבטלה מוגברת לא תזיק. הם אמרו לנו: חלילה לכם, אנחנו שמחים לשמוע שיש גם דעות אחרות בישראל, אין לכם יכולת לבקר את האבטלה, אינכם יכולים לדעת לאן תגיעו. טוב שיש לכם פרויקטים. הגברנו את הפרויקטים ועוד יותר את ההסבה המקצועית שעולה הרבה כסף.

כל עם ישראל מדבר על אבטלה סמויה, על העברה משירותים ליצרנות. אתמול ביקרתי ב"אורים" - זו פנימיה שלנו לנוער בעיתי בקריית טבעון. נמצאים שם חלק מעובדי אוטוקרס, הנמצא כבר כשנה ללא הזמנות לאחר שפשט את הרגל. באנו אנחנו ביוזמתנו ואמרנו שאנחנו מוכנים להסב מקצוע של אלה שצריכים להימלט. כמובן היתה סלקציה. לקחנו צבעים, פחחים ואחרים ואנחנו מכינים אותם למכונאות. באתי לאחד השיעורים, אומרים לי החברה: אתה יכול להבטיח לנו הזמנות באום-כומל? אמרתי להם: לא. אבל לאחר שאתם עובדים במקצועות מבוקשים, אתם יכולים למצוא עבודה. "מספנות ישראל רוצה להביא 500 עובדים מחו"ל. אם מועצת פועלי חיפה תבוא גם היא ותבקש להזמין עובדים מחו"ל - אנחנו מוכנים לדבר על 7 איש כנסיון מחו"ל. אותם עובדי אוטוקרס יכולים לעבוד ללא ספק. ההסבה הזאת עולה לנו מליון לירות ואלה באים מהכספים של הקרן הזאת. אנחנו לא יכולים להסתדר עם 5%. האמת שרצינו יותר ומה שאנחנו מציעים, אבל על כך היה לנו ויכוח עם האוצר. בשם משרד האוצר ומשרד העבודה אנחנו מבקשים לאשר לנו את הכפלת הסכום. אחרת ספק אם נוכל לעמוד בצרכים, בהכנות למניעת אבטלה. גם אם נעשה הכל אינני בטוח מה יצא. אבל בלי זה ברור לנו שאנחנו עלולים לעמוד בפני מהדורה יותר קשה של מיתון מאשר בשנים 66-1968.

היו"ר שושנה ארבל-אלמוזלינו:

כאשר תיקנו את החוק הכנסנו את הסעיף הזה שאנחנו יכולים בצו להעלות מ5% ל10% באישור ועדת העבודה של הכנסת. כאשר הנושא בא לוועדה, אנחנו רוצים לשמוע דיווח מה נעשה ב5% אלה שעומדים לרושתכם במסגרת החוק. איזה פעולות נעשו בתקציב שעמד לרושתכם למניעת אבטלה? הן בתחום ההכשרה המקצועית, הן בתחום השיקום המקצועי, הן בתחום הנוער.

הדבר השני: אם אתם רוצים לבקש תוספת, מה התכניות לגבי העתיד? מה אתם חושבים לעשות ב5% נוספים?

דבר שלישי: אנחנו צריכים לתת לתקופה קצובה ולא להשאיר פתוח בלי סוף. המגמה של הקרן הזאת באה להטיל את הנטל על קרן מניעת אבטלה ויצירת פרויקטים, על מגת להקל על תקציב האוצר בתקופה קשה. אבל אין זה אומר לשחרר את הממשלה מדאגה מסוימת.

מ. ורסמן: הממשלה תיתן כסף אם לא יהיה אצלם כסף.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

אינני באה להתנגד. אבל לא יכול להיות שהוועדה לא תקבל דיווח לגבי העבר ולגבי העתיד.

ה. זיידל:

בהמשך לדבריה של היו"ר התכוונתי לדעת גדנליים מפליא אותי שמר גוראל מתחיל את הרצאתו מהסוף מהענין הסכני, להגדיל מ5% ל10%. אנחנו היינו רוצים לדעת מה התחזיות בנוגע לתעסוקה. זו ההזדמנות להגיד למר גוראל שאני קראתי את הדברים שלו שנאמרו לפני שבוע, לעומת הדברים שנאמרו על ידי יועץ שר האוצר. אני תומך בתחזית של מר גוראל שהיא יותר טובה מהתחזית של היועץ של שר האוצר. תציג בפנינו תחזית של משרד העבודה לגבי התעסוקה, מה צפוי ומה לא צפוי. דבר שני: כפי שאמרה היושבת-ראש, תמסור מה היתה הגביה עד כה, למה הוצאו הכספים ומה התכנית?

אני הגשתי שאילתה לשר האוצר לגבי המספרים המנוגדים על התעסוקה בעתיד. אם אתה נמצא כאן, אולי זו הזדמנות לשמוע הודעה מוסמכת מה צפוי בשנת התקציב הבאה. אני מבין שאתה מדבר על שנת התקציב 75/76, רטרואקטיבית מ-1 באפריל. על זה עוד נתווכח. הייתי מבקש לשמוע דו"ח על הגביה, כמה נתנה הקרן עד כה, מה מצב הקרן ומה מצב בטוח אבטלה, כמה הוצאתם כסף על מובטלים?

אנחנו עומדים לפני סוף השנה הקלנדרית, חשוב לנו מאד לדעת את הדברים. אתה הצגת לפנינו קטע קטן ביותר.

ז'. אמיר:  
שר העבודה בעצה עם שר האוצר מבקש להגדיל את ההקצבה להסבה מקצועית ולהכשרה מקצועית. לא רק שאני מצטרף לאותם הרהורים של חברי-הכנסת שושנה זיידל, אני רוצה להבהיר פה לעצמנו משהו.

אינני מתאר לי שדמי אבטלה מיועדים לתקציבי ההסבה המקצועית וההכשרה המקצועית. דומני שבתקציב משרד העבודה יש תקציבים שהם מיועדים לשני הדברים האלה. תקציבים לא מעטים. נהוג בכל המשרדים הממשלתיים וגם הציבוריים - כאשר מקימים קרן והקרן מתחילה להשמין, מתחילים לנגוס ממנה. זה יכול להיות מועד העובדים הקטן ביותר עד משרד ממשלתי.

בהזדמנות זו אני מצטרף לבקשה לקבל תמונה בהירה בפני מה אנחנו עומדים - האם אנחנו עומדים בפני אבטלה המונית, כן או לא? האם על ידי הסבה והכשרה מקצועית אנחנו נמנע אבטלה? זה דבר שאני לא תמיד מאמין לו. לדעתי בנושא הזה אנחנו חייבים לקבל יותר פרטים על מה שיתרחש בעתיד. אנחנו עומדים יום יום בפני שאלות של אזרחים: מה יהיה מחר?

י. דרנצקי (יודין):  
אצלי שאלה מסוג אחר. מדברים בארץ שנים על הסבה מקצועית. שמחתי לשמוע מה שמסר מר גוראל. אבל יש לי רושם שבעיקר היו דיבורים ומעשים לא עמדו בפרופורציה המתאימה לחשיבות העניין. זה מתברר דווקא עכשיו. הדברים הם לא מקריים. מפני שלדיבורים על הסבה מקצועית יש חשיבות אם יודעים למה להסב. מראש להכין כה אדם למפעלים שיקומו - הדברים נשארים בבחינת משאה חסודה, ביחוד כאשר נוצר משבר.

אם להתייחס ברצינות לשאלה זו, מהם 10 מליון לשנה? איזה משקל יש לזה? זו הדרך שמשרד העבודה הושב להתמודד עם הבעיה? אם יש קרן רצינית ותכניות עבודה, אז אפשר להוסיף 10 מליון או לא להוסיף. תלוי איך אנחנו מעריכים את הצרכים הישירים של מובטלים. אם זו עיקרה של הקרן להסבה מקצועית, אז שוב יש לי גישה אחרת.

מ. ורטמן:  
אם רוצים לשמוע אינפורמציה ממנכ"ל משרד העבודה, אפשר לפנות אליו ולבקש ממנו סקירה על אבטלה ועל ההיבטים שלה. ישנה הצעה להכפיל את הסכום המיועד למניעת אבטלה ובאותה הזדמנות אנחנו מבקשים לשמוע את הכל כתנאי לאישור?

משרד העבודה עושה מעולות למניעת אבטלה ואם אנחנו רוצים לאשר לו פי 4, נאשר לו פי 4. בא משרד העבודה וטוען: לתכניות שהכנו בשנה זו לא יספיקו 10 מליון, אנחנו זקוקים ל-20 מליון. פרויקטים אלה למניעת אבטלה יסתכמו לפחות ב-20 מליון. יכול להיות שזה לא מספיק. יכול להיות שצריכים 50 מליון או 100 מליון. חזקה על משרד העבודה. שמחזיק את היד על הדופק לגבי התחזית לשנה הזאת. מתברר שהאמצעים אינם מספיקים למה שנעשה ב-1975.

בואו נעסוק בשנים דברים: (1) נסיים את שנת 75/76 לפי בקשת משרד העבודה. (2) נזמן ישיבה מיוחדת. אני מכיר את מר גוראל לא מהיום. הוא יכול היום להשיב. אני הייתי מציע שנקדיש ישיבה מיוחדת לעניין תחזית התעסוקה בארץ לקראת השנה הבאה, עם כל המשתמע: איזה פרויקטים, כמה צריכים. היום אני מציע לאשר זאת. מדובר על 1.4.75. אני לא מציע להגביל, בשנה הבאה לפחות יצטרכו 20 מליון, אם לא יותר.

א. אבטבי:  
אני חושב שהתיקון המוצע הוא לברכה. היעדים הכלכליים העומדים לפנינו מחייבים שינוי בגישה דווקא בנושאים אלה, איך מוצא הכסף לגבי מניעת האבטלה ובאיזה דרך.

אני בעד הכפלה. יבקש משרד העבודה אישור - יבושם לו, הוא צריך לקבל. לי חשובה הדרך הפרוצדורלית, מה הטכניקה כדי למנוע אבטלה, האם על ידי הטבה או על ידי יצירת מקורות תעסוקה נוספים?

ח. שמעוני:

לגופו של ענין: בהגיון הפשוט ביותר, כאשר יש סכנת אבטלה כל גרוש לתשלום הוא חשוב. כאשר יש אבטלה, יש לקרן יעוד ישיר - תשלום דמי אבטלה. אם חס וחלילה תהיה לנו אבטלה בהיקף רציני, ברור שאין לנו לנגוס מהקרן הזאת לצרכים כל שהם, אלא לתשלום דמי אבטלה. 5% שמייעדים לדברים מסוימים הם די והותר. יש תקציבים מיוחדים להכשרה מקצועית. אם משרד העבודה חושב שצריך להגדיל אותם, זה הזמן, עכשיו מכינים את התקציב. אבל לא על ידי קיצוץ מהקרן הזאת. זה פרושו לקחת מ"מובטלים עצמם. אם יהיו 90 אלף מובטלים אינני יודע לכמה זמן זה יספיק. אני חושב שדי והותר ב-5%. אם יש צורך בכספים להכשרה מקצועית, על משרד העבודה ללכת לבקש כסף להכשרה מקצועית.

מ. דרובלס:

שום דבר לא בווער, לא צריך למהר להעלות את האחוז של מניעת אבטלה מ-5% ל-10%. מצד אחד, כאשר אנחנו מדברים על סכנת אבטלה גורמי ממשלה מכחישים ואומרים שהכל טוב ויפה. מצד שני, אנו עדים לכך שיש להגדיל את הקרן שהיא בעצם של השכירים עצמם ולנקוט באמצעים למניעת אבטלה. אני חושב שוועדת העבודה צריכה לשמוע מה עושים עם הכספים, לאיזה מטרת הם מוצאים. לא שמענו היום מספיק מתוך ההסבר של מנכ"ל משרד העבודה למה כל הכספים האלה מיועדים, מה צפוי לנו בעתיד. אנחנו יודעים שהממשלה ובעיקר הממשלה הזאת לא יודעת מה יהיה מחר, כי היא לא יודעת מה היא אתמול. לפחות שתבוא ותגיד מה נעשה עם הכספים האלה. אם נקבל עוד 5% - נוכל לעשות דברים כאלה וכאלה. הדבר לא בווער. שמענו את הדברים, נקיים ישיבה נוספת לאחר שנשמע את הגורמים ואז נוכל להחליט.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

אני לא טוברת כמו חבר-הכנסת ורסמן שקודם צריך לאשר ואחר-כך לקיים דיון. כאשר עולה נושא, צריך ללמוד אותו. זו ההזדמנות לדעת על קרן אבטלה, מה היקפה, מה מוצא מדי חודש בחודש, למה הוצאו 5% במשך השנים שעברו מאז החוק קיים.

בזמנו כאשר קבענו את ה-5% האלה, אנחנו לא באנו ואמרנו שזה יבוא במקום התקציב במשרד העבודה. המיועד להכשרה מקצועית ולהסבה מקצועית. הוא נועד לעיתות אבטלה או למניעת כיוסי אבטלה. אנחנו מעוניינים לעשות פעולות למניעת אבטלה, החיונית יותר מאשר תשלום דמי אבטלה.

דיברנו על שיקום ועל נוער. אמרנו, איננו רוצים שנוער יסתובב ויקבל דמי אבטלה. צריך לעשות את הכל כדי לתת פתרונות. אנחנו רוצים בכל זאת לדעת מה המרויקסים המוכנים או שיש בדעת משרד העבודה להכין על מנת למנוע את התופעות האלה בעתיד. המגמה היא חיובית, אנחנו תומכים בה. אנחנו נתמוך בה.

אני בהחלט בדעה שיש להגביל את הצו הזה לתקופה מסוימת ויש לראות בעוד שנה מה יהיה. אולי לא נצטרך. מדוע צריך לרוקן את הקרן.

מ. ורסמן:

אם השנה כבר הוציאו 20 מליון, הסכום אוטומטית ילך.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

בשנת התקציב הבאה נראה. לא לקבוע 10% בלי תאריך. ועדה פרלמנטרית רשאית מפעם

לפעם להיות בתמונה.

י. זרניצקי (יודין):

למה לאשר היום?

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

אם מר גוראל מוכן היום - טוב. אם לא - אנחנו נקיים ישיבה מיוחדת בשבוע הבא.

מר גוראל:

אני מודה על ההערות. חשבתי שכל הנושא נהיר, מוכר וידוע לחברי ועדת העבודה. אני מוכן לעשות זאת בצורה מתומצתת, עם כל הנתונים הדרושים.

פ. גרופר:

האם אין זה מן הסעם הטוב שיהיו נוכחים גם אנשי הביטוח הלאומי?

הזמנו אותם.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

י. ברק:

אין מחלוקת בינינו לבין הביטוח הלאומי. אנחנו מיצגים אותם.

מר גוראל:

שר העבודה הוא גם השר האחראי לביטוח הלאומי. את הצעת התיקון הגיש שר העבודה. אני אנסה לחלק את דברי למצב התעסוקה הנוכחיה צפוי, במישור המדיניות הכלכלית ובמגזר של כח אדם, מצב הקרן ופעילות המניעה של הקרן, כלומר - את כל הנתונים שהועלו כאן.

מצב התעסוקה כיום: ב-28.11.75 המצב כפי

שהיה בנובמבר 1974, קצת יותר חלש מאשר בנובמבר 73 מבחינת תעסוקת יתר. התעסוקה ימשיכה להיות מלאה, אם כי בשורה של מפעלים מורגש רפיון מה במספר השעות הנעבדות. אם ברוב המפעלים עבדו שעות נוספות מרובות, פה ושם יש אבטלה, פה ושם יש פיטורים, פה ושם יש אבטלה ללא פיטורים. המעביד איננו רוצה להיפטר מהעובדים. כלומר - יש רפיון מה בתקוה שהמצב ישתפר.

היחס בין מספר דורשי העבודה ומספר ההזמנות

לא הורע, הוא עומד באותה הרמה והוא נע בחודשים האחרונים בין 20 ו-27 אלף דורשי עבודה ובסכום דומה בהזמנות עבודה, ובחודש האחרון אנחנו עומדים ב-8 אלפים הזמנות שאיננו יכולים להיענות להן, כפי שעמדנו קודם. כ-3500 בתעשייה, כ-4000 בעלי מקצוע, וכ-4000 בלתי מקצועיים.

יעניין אותכם לדעת שאם כל החפיון שיטנו

יבבנין, עדיין לא יכולנו בחודש האחרון להיענות ל-300 עובדי בנין, טייחים, טפסנים בעלי מקצוע. קחו בחשבון שעדיין מועסקים כ-27-26 פועלי בנין מהשטחים בתוך הענף. הם ירדו ב-9 אלפים ועלו שוב במקצת. הם היו כבר כ-30 אלף, עכשיו יש 27 אלף. יש תנודות. עדיין יש לנו חוסר בעלי מקצוע במקצועות המתכת. מספר מקבלי זמי אבטלה עדיין נע בין 400 ו-550. אני מדבר על התנודות בששת החודשים האחרונים, כאשר מחציתם הם אקדמאים. יש בין 50 ל-70 יותר מאשתקד. איננו יכולים להתאים להם את המקצוע.

נתון נוסף בעל משמעות רבה: כח העבודה

האזרחי שנוסף בשנה האחרונה קרוב לאפס. זה אחד הנתונים אשר מדאיגים אותנו במטה התעסוקה. יש מטה תעסוקה בינמשרדי. משתתפים בו נציגי משרדי האוצר, כסתר ותעשייה, נציגי ההסתדרות, נציגי המעסיקים. זה אולי הנתון המשמעותי ביותר לגבי עתיד המשק שלצערי איננו מדברים עליו ואולי גם לא שמים לב לו, אבל אותנו הוא מטריד חוסר הנידול בכח העבודה האזרחי. הן בגלל העליה בירידה, הן בגלל הירידה בעליה, הן בגלל החוססות כח עבודה במספרים רציניים לצבא הקבע וחלק ממשיך ללמוד. זה משוו שחייב להזעיק אותנו וחייב לאלץ אותנו לחשוב בהקשר לעתיד.

יש בכח העבודה האזרחי במספרים מעוגלים 1,100

מליון. ציפינו לקבל תוספת שנתית של 3%. תכנית החומש וזתה מבוססת על גידול שנתי ממוצע של 3%. לפי זה אירגנו את ההכשרה המקצועית ואת התעסוקה בקשרים עם משרד מסחר ותעשייה ומשרד האוצר. זה לא נתקיים.

מדוע אנחנו יצאנו נגד תחזיות האוצר? האוצר

יכול להחליט שבשנה הבאה הבניה תהיה במחציתה מאשר השנה. אם השנה נביע להתחלה של 5.5-5 מליון ממ"ר, הרי האוצר יכול להחליט שבשנה הבאה זה יהיה רק 3 מליון. נושא האבטלה בבניה ובתעשיית הבניה איננו נתון בידינו. אנחנו צריכים רק להכין את הכלים איך לבלום אותם, מה לעשות עם האנשים האלה. מה הכעס שלנו על אנשי משרד האוצר שמנבאים על 67.400 מובטלים? תראו מה שקורה: לנו יש לשכה לאקדמאים בצפון אמריקה להחזרת ישראלים, אותם ישראלים שאנחנו רוצים להחזיר אותם. אלה שהיטסו כאשר הם קוראים כותרת כזאת - נפסקו אצלם הפקפוקים, הם לא חוזרים. כאשר אני שומע שרדיו מוסקבה מצטט את האמירה הזאת, אז למה יבואו יהודי רוסיה? מי שכבר הגיע לוינה מדוע לא ינשור? הוא יבוא למדינה שאין בה עתיד? מדינה כשלנו שכל כולה עליה? אגב, כל התחזיות האלה הן תיזות אנטי-ציוניות נגד העקרון הציוני. מה טענו כל השנים בפני ממשלת המנדט? טענו שדוקא העליה היא שגורמת תעסוקה. באים אלה ומה הם אומרים? היות והעליה איננה את הירידה, על כן לא היתה אבטלה, כלומר שעליה גורמת לאבטלה. זו תיזה אנטי ציונית. להלכה אנחנו יודעים שעליה גורמת לתעסוקה ולא לאבטלה.

זו היתה הסיבה שאנחנו יצאנו ואמרנו שזה מתקשר עם מה שאמרו קודם בענין גידול כח אדם. מי הורד? לא יורדים אלה שלא יכולים להסתדר בחו"ל. יורד כח עבודה טוב, אם זה בעל מקצוע, אם זה סוחר. יורד יהודי יוצר, שסביבו עובדים אחרים. וללא בושה, בראש חוצות, היום אומרים: אני יורד, כאשר אעשה כסף אחזור אולי.

איך הבנו את המדיניות הכלכלית החדשה מבנומבר אשתקד? עד כמה שהנושא הזה משתקף בפיתוח כח אדם ראינו בזה שלש מסרות ואני מונה אותן לפי סדר חשיבותן: 1) קודם כל שינוי המבנה התעסוקתי, יותר אנשים בעבודות יצור, יצוא. 2) העלאת התפוקה לשעת המועסק. אני מבהין בין העלאת התפוקה והעלאת הפריון. 3) פרודוקטיביזציה אופטימלית של האוכלוסייה. הכנסת מירב כח אדם לתוך עבודות יצור.

אם מותר לי כאן לומר, אני אף פעם לא יצאתי עם סיסמאות של העברת אנשים משירותים ליצור. לא משום שזה לא רצוי, אלא כל האנשים היושבים כאן, שהיו פעילים במסגרת האיגוד המקצועי של ההסתדרות, יודעים עד כמה שזה לא מעשי מבחינה מסיבית. אבל לפחות את כח האדם שמתוסף, אותו אפשר להכניס למערכות יצור. אם לא מתוסף כח אדם נטו, אז זוהי הבעיה. כל הזריקה של סימאות וכל הדיבורים של משאלות רצויות לא עזרו. אנחנו עורכים את עצמנו לעבודה אפורה, קשה, ארוכת טווח כדי להשיג את שלש המסרות האלה.

דיברתי עם איש חשוב באוצר, אז הוא אומר לי: מה איכפת לך אם ייפלטו 20 אלף איש מהבנין וייכנסו לתעשייה? אמרתי לו שזה לא הולך כך. אם יש אבטלה בבנין, אז כל אלה לא עובדים באופן אוטומטי לתעשייה. חלק איננו מוכשר לכך, חלק איננו רוצה בכך. שנית, גם התעשייה איננה ערוכה כל כך לקליטה.

אמרתי לשר המסחר והתעשייה לפני כמה חודשים: עד אוגוסט מראשית השנה היתה ירידה במספר המועסקים בתעשייה ב-10 אלפים. נכון שבאוגוסט היתה שוב עליה של 4 אלפים ובספטמבר בעוד 2000. אז איפה הם יעבדו?

איפה הם נקלטו קודם?

מ.דרובלס:

מר גוראל: בשנים 70-75 נתווספו לתעשייה 33% מגידול כח העבודה האזרחי, לשירותים 42%. כלל מספר המועסקים בבניה עולה על 100 אלף. מספר השכירים 70 אלף. הבניה נשארה פחות או יותר סטטית.

מצב הקרן; בקרן של דמי אבטלה נצטברו יחד עם הגביה הצפויה עכשיו 2,4 מליארד לירות. זה סכום שבאבטלה הזרועה ביותר יספיק. אבל אני רוצה לדבר בצורה פחות פורמלית. 2 המיליארדים האלה לא נמצאים באיזה שהיא כספת של הביטוח הלאומי או של הקרן, אלא הם נמצאים בידי האוצר והאוצר עושה בהם כבכל כספי הביטוח הלאומי. מה שאנחנו לא מנצלים במשך שנה מהקרן למניעת אבטלה נשאר באוצר. מה שלא ננצל לא יהיה. הגענו בשנתיים האחרונות של קיום הקרן, לקראת סוף השנה להסכם עם האוצר, שאת העודפים היו מעבירים לנו לצורך הכשרה מקצועית, כך שזה לא הלך לאיבוד. אנחנו לא כל כך נדיבים במשרד העבודה. הכסף הולך להכשרה מקצועית למרות שכולנו רוצים בהן ומדברים עליהן.

ה. זיידל: יש לכם הסדר עם האוצר, שהכספים שאתם לא מנצלים במשך השנה נשארים באוצר, אבל הם מעבירים לכם עודפים להכשרה מקצועית. אבל ההסדר הוא שהכסף נמצא באוצר.

מך גוראל: הכסף איננו שלנו.

י. ברק: זה חלק מהרזרבה של ביטוח לאומי. כל כסף בלתי מנוצל נשאר בידי הרזרבה של ביטוח

אבטלה.

הי"ר ש. ארבל-אלמוזלינו: אנחנו מדברים על 5% שמופרשים למטרה של הכשרה מקצועית, בנוסף לתקציב השנתי השוטף של

משרד העבודה.

ז' . אמיר: הכסף של ביטוח אבטלה מנוצל מדי שנה בשנה לתקציב רגיל, או שזה מונח בקרן מיוחדת

שנושאת ריבית ומיועדת לאבטלה?.

מר גוראל:

אני מציע שעל זה יענה רפי דותר. עד כמה שידוע לי הכסף באוצר איננו מוגה סתם. אנחנו מציעים למפעלים שונים אפשרות לייעל את עצמם. חלק ניכר מהכספים יועדו לאבחונים של מפעלים. כל מפעל שרוצה לייעל את עצמו ורוצה לעשות אבחון באמצעות המכון לפירוש היטוד, אנחנו משתתפים ב-50% והמפעל ב-50%. היינו אופטימיסטים וחשבנו שיותר מפעלים ירצו. יש מפעלים שלא רוצים שעין זרה או חצי ממלכתית תשזף אותם. אז נשאר לנו קצת כסף. את הכסף הזה העברנו להכשרה מקצועית.

מה אנחנו רוצים לעשות השנה עם 10%. להסבה המקצועית שכבר חלק ניכר מהכסף הוצאנו. הכסף לא יספיק לנו להכשרה ולהסבה מקצועית. הזכרתי את אוטוקרט, יש מפעל פרי הגליל. עיירה שלמה מתקיימת הודות למפעל הזה. אנחנו באמצעות המפעל להכוננה לערי פיתוח בקושי ובכסף רב של מדינת ישראל העברנו ב-30 בעלי מקצוע לחצור הגלילית. כאשר המפעל עומד להתמוטט הראשונים שהיו נושרים מהמפעל הזה היו 40 בעלי המקצוע שערכם לא רק כבעלי מקצוע אלא גם בערך החברתי. הזרמנו לשם 900 אלף לירות, נוסף לעזרה של משרד מסחר ותעשייה, רק להסבה. מאיפה ניקח את הכסף הזה? זו הקרן למניעת אבטלה, במקום לשלם דמי אבטלה לאנשים, עם כל ההשלכות החברתיות עדיף לעשות דבר כזה. אין לנו כבר כסף אלא אם תכפילו לנו את העניין הזה.

מהן תכניותינו? התכניות שלנו הן קודם כל

להיענות להחלטות ועדת השרים לענייני פירוש ויצור, להרבות באבחונים של מפעלים. הדבר השני: הסבה מקצועית בהיקף שלא עשינו אותו עד עכשיו.

צודק חבר-הכנסת יודין בדבר אחד: יכול להיות

שזה לא יספיק אם תהיה אבטלה נוסף. על כך יש לי סיכום עם האוצר, שהוא הבטיח 80-90 מליון מהרזרבה שלו לצרכי הסבה והכשרה, אם באמת תהיה אבטלה מסיבית.

מה התקציב שיעמוד במסגרת התקציב השוטף של השנה הבאה?

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

מר גוראל:

לצרכי העזרה הישירה של התעסוקה אנחנו רוצים 13,5 מליון לירות המוקדשים קודם כל לערי

פיתוח. הפרויקטים שיש לנו בסכום של מעל 2 מיליארד לירות לא תמיד מתאימים ולא תמיד רצויים בערי פיתוח. בערי פיתוח אנחנו הרבה יותר מוגבלים ולא יכולים תמיד לשלוף פרויקטים כפי שיכולים לעשות זאת באיזור החוף או במקומות אחרים. ביקשנו מהאוצר 13,5 מליון לירות לצרכי עזרה הראשונה ועבודה יזומה בכדי שהעובדים שם בערי פיתוח לא יזדקקו לדמי אבטלה אלא ימשיכו לעבוד. יש לזה ערך חברתי ממדרגה ראשונה, כי אם הם יזדקקו לדמי אבטלה, הם עלולים להתרוקן או אם יישארו שם - יתהוו שם מצבים חברתיים בלתי נסבלים. מותר לנו ללמוד מהעבר ולהתכונן לעתיד. חלק מהכסף מוכרז ללירות קודש גם לכך.

אנחנו מוכרחים להרחיב את ההסבה לגבי המובטלים. לא היכינו שעובדי אוטוקרט יבואו אלינו, אנחנו דחפנו את עצמנו אליהם כאשר שמענו ממועצת פועלי חיפה. כאשר נדע שיש לנו כסף גדוהף את עצמנו. אם רוצים לשנות את מבנה התעסוקה לא רק בדיבורים אלא במעשים אנחנו זקוקים לכסף הזה: אבחונים, הסבה מקצועית, הכנת פרויקטים. חלק מהפרויקטים הם מוכנים ואנחנו יכולים לשלוף אותם ולהחיל אותם, אם יהיה צורך. חלק מהם נצטרך להשקיע כסף לגמר תכנונם. מאיפה ניקח כסף? מהקרן למניעת אבטלה.

הזכרתי עניין נוסף ועניין שיקום - האם זה כלול?

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

מר גוראל:

זה בהחלט כלול. לא רק זה. כידוע לכם ישנה ועדה ציבורית לקרן למניעת אבטלה שהיא

מאשרת וקובעת את התקציב. אני עומד בראשה. עד לפני שנה עמד בראשה אהרן גילת. בתוך הועדה מצויים כל האלמנטים של המעסיקים, של ההסתדרות, של משרד האוצר, של משרד העבודה, הביטוח הלאומי, כל מי שיכול לתרום ויש לו אינטרס בעניין זה.

אני רוצה לבקש: לנו אין כל אפשרות עד סוף

השנה לתמרן בתחום זה, אם לא יהיה לנו הכסף, כי הוצאנו את הכסף פחות או יותר. בהסבה מקצועית אנחנו כבר נמצאים בגרעון. עוד יהיה לנו שמח עם האוצר. אנחנו בהסס עכשיו לפתוח כחה של חניכים בגרום.

מה התכניות לגבי הנוער?

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

מ. דרובלס:

אם תיקח כספים אלה להכשרה מקצועית והסבה  
מקצועית, הכסף לעולם לא יספיק.

מר גוראל:

לצרכי הכשרה והשתלמות לגבי חניכות, הנדסאים  
וטכנאים יש לנו תקציב של 150 מליון לירות.

אנחנו מוציאים אותו. כאן מדובר על מקרים שצצו עקב סכנת אבטלה או אבטלה ממשית. נסתי  
דוגמא של אוטוקרס ופרי-גליל. לא צריכים לערוב אחד ושני. אני מבקש מהועדה הנכבדה  
לאשר לנו את שינוי החוק, לאחר שבדקנו את הכל.

המדיניות שלנו בתחום האבטלה לצפות לשוב ביותר

ולהתכונן לגרוע ביותר. הסבה, הכנת פרויקטים וביצוע אבחונים - אלה שלשת הסעיפים  
הראשונים שאנחנו רוצים למענם להשתמש בכסף.

למה הבאנו רק עכשיו? משום שהאוצר לא רצה. עכשיו

האוצר משוכנע שזה דרוש, שזה הכרחי, על כן הוא הסכים. ורק עכשיו אני מביא את הבקשה  
בדעה אחת עם האוצר. אני מבקש מהועדה הכבוד להאשר לנו.

ר. רותר:

את כל הכסף שהמוסד גובה ולא מוציא באותה שנה  
לתשלום גמלאות הקבועים בחוק הוא מלווה, בהתאם

לחוק לאוצר המדינה. ההלוואה היא בתנאים של הצמדה. כל לירה שנכנסת לקופת המדינה צמודה  
למדד המחירים לצרכן ונושאת ריבית של 5,5%.

ה. זיידל:

מתנהל חשבון שנתי?

ר. רותר:

החשבון הוא חשבון שוטף, כי המדד רץ מהר.  
יש התחשבות על כל מנה של כסף.

ה. זיידל:

2,4 מיליארד כולל צבירה?

ר. רותר:

אני נתבקשתי לא להשתתף בדיון הזה, לכן לא  
הצטיידתי בנתונים.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

על ידי מי נתבקשת?

ר. רותר:

על ידי הממונים עלי.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

אני מבקשת שתביא לנו נתונים כמה הצטבר בקרן,  
כמה הוצא.

ר. רותר:

בבקשה.

ה. זיידל:

אני רוצה להציע ליושבת ראש שאנחנו נזמין  
לנושא הזה את נציג האוצר.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

הוא הוזמן, הוא לא בא.

ה. זיידל:

אין כאן בעיה של סטופר. מר גוראל  
מסר דיווח חשוב מאד. הוא מוכיח עד

כמה הדיון הוא חשוב. הוא חשוב מעבר ל-5%. נזמין את נציג האוצר ונשאל  
אותו: יש צבירה של 2,4 מיליארד לירות - מה היא כוללת?

מר גוראל:

את דמי האבטלה

ה. זיידל:

מה קורה לגבי 5%, אם לא מנצלים את  
הכסף? אנחנו שמענו שתי ורסיות, אחת

של היועץ המשפטי ואחת של מר גוראל. הדברים אינם ברורים. אנחנו מחכים  
מזמן לדיון בנושא הזה של אבטלה, של מה שצפוי לנו. אם אתם מבקשים אישור  
רטרואקטיבי, זה לא בוער. נחליט בעוד שבוע, בעוד שבועיים.

י. נו"ק:

אין כאן שתי ורסיות. אני אמרתי שזה נשאר ברזרבה של ביטוח לאומי.

זה פקטור נשאר מופקד באוצר.

ה. זיידל:

אני הייתי רוצה שהאוצר ידע שהוא לא מחזיק אותנו בכיס, הכוונה של

המסיף שאנחנו נתעסק בנושא, לא רק נרים ידיים.

ח. שמעוני:

מה שאותי מעניין לגבי האוצר ומשרד העבודה: לקדם פני הבאות. אנחנו הולכים למצבים די קשים, סס ערך מוסף, צמצום הסובסידיות וסכנה של אבטלה בהיקף גדול. אם הקרן הזאת צריכה לקדם את העניין ללא מדיניות כלכלית, אז זה מסוכן מאד, אז באמת אין שום סיכוי שנוכל לסלא את הפערים של אבטלה.

האוצר צריך לבוא ולמסור לנו איך

הוא הולך לקדם את פני האבטלה הצפויה. לא יכול להיות שמיניה וביה

יעבירו 5% והם שיעמדו בפני הסכר הגדול. אם ההגדלה לא תעמוד בפני

הסכר הגדול - אינני מבין מדוע צריך להגדיל. האם לא צריכה להיות

מדיניות לנושא הזה.

יטילו עכשיו על הציבור מעמסות

גדולות מאד. שר האוצר הולך לקראת מדיניות כלכלית מתוכננת אשר מביאה בחשבון גידול אבטלה בצורה רצינית, אם אתם חושבים שיהיו 90 אלף מובטלים צריך להיות באוצר תכנית כלכלית מדויקת איך מקדמים את פני הרעה הזאת, לא באמצעות 5% אלה.

מה שאמרת חסור בעיני יותר מכל

דבר אחר. הקרן הזאת צריכה לעזור את הסכר? האם בכוחה לעשות זאת?

האוצר צריך לבוא ולהגיד לנו דברים ברורים לגבי התחזית שלו, לא שלך.

הוא מביא בחשבון כ-90 אלף מובטלים. יגיד לנו כיצד הוא הולך לקדם את

פני הרעה בתקציבו.

כבר מתגלה אירוניה בכספי הביטוח

הלאומי, נגיסה פה ונגיסה שם, ילדים והזנת ילדים. זו אותה המגמה, היות

ויש קרן מצטברת של 2,4 מיליארד לירות. אם תהיה אבטלה, הקרן לא תספיק

לשנה וחצי-שנתיים, היא לא תסחום את כל החורים. איש אוצר בכיר צריך

לוטר לנו מה הם הולכים לעשות.

א. אבטכי:

צריך להפריד הפורה מוחלטת בין

מגמה כלכלית ובין הקרן. יש חוק

קיים ויש 10 מליון בשביל מטרה מסוימת. אין כל פסול אם אנחנו בשלב

זה נותנים כלי למשרד העבודה לסייע בנושא של מניעת אבטלה. אם נכביד

בנושא זה ובגלוש לנושא הכללי, אנחנו מחסימים את המטרה. הבה ניתן

את הכלי בידי משרד העבודה. אינני רואה ב-20 מליון קו להמשיך הנגיסה

מהעוגה הגדולה של 2,4 מיליארד. אינני בעד דחיה.

יש לנו כלפי האוצר טענה מסוג

שונה: מה הוא עושה בכסף? אנשי האוצר לא מופיעים - זה עניין חסור

לגבי ועדה פרלמנטרית. עלינו להחזיר אותם אחורנית ואז יבינו שאי

אפשר כך להתנהג לגבי ועדה פרלמנטרית. אם רוצים לסייע באור עקיבא

או במקום אחר במניעת אבטלה - צריך לאפשר זאת. אם נוכל לסייע לעוד

עשרים איש ולעוד כיתת לימודים - צריך לעשות זאת.

מר גוראל:

אני מבקש מאד להפריד בין הנושא

של אבטלה המונית שעולה מילארדים

לבין הנושא הזה. הזכרתי את הרקע של אבטלה המונית ולא התייחסתי אליה

אופרטיבית. צריך לשבת עם האוצר ולשמוע על נושא זה, הוא לא שייך למה

שאנחנו הבאנו. זה משמש רקע לכך, אבל לא שייך אופרטיבית לעניין זה.

אופרטיבית אנחנו זקוקים היום לאבחונים, להכנת פרויקטים, להסנה -

לכל הדברים הטובים שאתה רוצה, חנך-הכנסת שמעוני. בגמ, נפריד, תחליטו

על הישיבה הבאה לתעסוקה, לאבטלה - תקבלו את מלוא החומר, תאפשרו לנו

בינתיים לפעול בעניין זה. עד ששכנענו את האוצר, מדוע אתם מצטזזים

את זה בסתירה האחד לשני.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

אינני חושבת שצריך להתנות. דיברתי עם שר העבודה עוד לפני שעלה הנושא של העלאה מ-5% ל-10%. ביקשתי לקיים דיון מיוחד על הנושא הזה של התעסוקה, לאור המדיניות הכלכלית, לקראת מה אנחנו הולכים. הוא הבטיח והוא מוכן לבוא באחת הישיבות עם המנהל הכללי. אין לי שום ספק שאז נזמין גם את אנשי האוצר ונשמע אם יש מדיניות אחת או השקפות שונות, מה התרופות שהולכים להשתמש בהן לקראת המצב שיכול להתהוות. זה צריך להיות דיון כללי רציני על הנושא הזה. הנושא הזה מיועד לכיבוי שרפות כביכול פה ושם. אפשר לאשר היום ואפשר לדחות לעוד שבוע, כפי שחברים כאן טענו. אני מסכימה להפריד. אם אני מדברת על קרן אבטלה, אני מבקשת לדעת מה הצטבר, מה הוצא.

אני מביעה התמרמרות גדולה של הוועדה על כך שפקידים עושים דין לעצמם, אמנם ההזמנה איננה אישית אלא באמצעות האוצר, והם מודיעים לוועדה שלא יבואו לישיבות. איזה מין דבר זה?.

אינני מתנגדת שנאשר היום. נוכל את כל הדברים האלה לעשות בישיבה אחרת. אולם אפשר לדחות לעוד שבוע ואז נקבל את כל הנתונים מהביטוח הלאומי - מה מצבה של הקרן, מה ההוצאה וכו'. ואותו דבר בקשר לאותו נושא שיעלו החברים לגבי האוצר.

אם הדיעות חלוקות, אין לי ברירה אלא להעמיד

להצבעה.

מתי כתב שר העבודה את המכתב?

ה. זיידל:

ב-12.11.75. אני קיבלתי את המכתב בשבוע שעבר ביום רביעי. אני הוספתי את הסעיף הזה לסדר היום כסעיף נוסף. אם רוב החברים בוועדה סבורים שיש לדחות לשבוע כדי לשמוע את הנתונים ואת אנשי האוצר, אז הרוב מחליט.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

הכנסת סוברנית ואנחנו כולנו תחת פקודתה.

מר גוראל:

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:  
ביום שני הבא נוסף את הסעיף הזה. אנחנו עוברים לסעיף הבא: הצעה לסדר של חברי הכנסת אמיר וכהן בענין בעלי שכר נמוך. הנושא עלה בפברואר 1975. קיימנו מספר ישיבות בהשתתפות המוסד לביטוח לאומי, אנשי האוצר, לשכת התיאום של הארגונים הכלכליים. לזכותם יאמר, כאשר הם הופיעו כאן הם הביאו הצעה. ההסתדרות הופיעה בזמנו. ההסתדרות ביקשה מהוועדה להמתין עד שתביא הצעה. השהינו את הדיון מתוך הנחה שההסתדרות תוכל לגבש אח הצעתה ולהביא לוועדה. מפתחת המושב אנחנו רודפים לתאם איתם מועד. לאחר שתאמנו מועד, קיבלתי אתמול ידיעה מכבוד ההסתדרות שהם לא יכולים לבוא. איפה כבודה של הכנסת? אנחנו יכולים כך לנהל את העבודה שלנו על פי יכולתו של מוסד זה או אחר להשתתף או לא, כאשר מתאמים איתו את המועד?

אנחנו נקיים היום את הדיון על אף העובדה שההסתדרות איננה באה. אנחנו חייבים לסכם. במסקנות שלנו נציין בצער שההסתדרות במשך כל החודשים הללו לא מצאה לנכון להעביר את הצעותיה לוועדה.

אני ביקשתי ממר רפי רותר - ואני מודה לו על כך שהוא נענה להזמנה - שיעדכן אותנו מבחינת הנתונים. אמרנו בעבר, לאחר שהרפורמה תבצע נראה מה ההשלכות שלה על הנושא הזה. תודה לאל, הרפורמה לגבי השכירים מתבצעת עד הפרוטה האחרונה ביותר. נשמע את הנתונים, נגבש הצעות לאחת הישיבות הקרובות.

ז'. אמיר:

לדעתי זו פגיעה בנושא שבשעה 10.30 אנחנו נתחיל לדון. אני דיברתי עם כל חברי הוועדה והם ב-8.30 היו נוכחים פה. בינתיים כל חברי הוועדה הלכו ויש לכל חבר הצעות משלו. אינני יודע מדוע ב-10.30 צריך לדון בנושא כה כבד, כאשר לדעתי כל הצדדים המעורבים בנושא, כולל ההסתדרות, זלזלו בו. זה כמו שלוקחים 150 אלף בעלי שכר נמוך במשק ואומרים להם: אתם לא קיימים, אתם לא מהווים קבוצת לחץ. לדעתי זו פגיעה חמורה מאד. צריך לקיים דיון מהתחלה ועד הסוף, לא ב-10.30. מה יש לומר בחצי שעה? לבסוף נשאר שני חברים. לכן אני מציע שנקיים ישיבה מיוחדת שבה כל הצדדים יהיו נוכחים. בינתיים אפשר להסיל על שלשה-ארבעה חברים להכין הצעות סיכום ביניים.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

כל נושא הוא חשוב כאשר הוא עומד על סדר יומה של הוועדה. לא פעם אנחנו דנים בנושאים חשובים כאשר יש שני חברי כנסת בוועדה. אז מה? בגלל זה לא נדון?

אינני מקבלת את ההצעה שנפסיק את הדיון ונקיים אותו כאשר יהיו חברים. אני מציעה שהיום נשמע את הביטוח הלאומי. נראה מה התרחש. אין לנו כל כך הרבה מה לדון, הרבה דשנו בנושא. אנחנו סוברנים אחרי היום להכין את הסיכומים, או אולי אתה תכין לנו הצעות לסיכומים. יש לנו עוד שעה זמן ואנחנו יכולים בהחלט לדון בנושא.

ר. רותר:

אני לא מתכוון לפרוש את כל היריעה כולה, רק לעדכן את חברי הכנסת על ההתפתחויות שחלו בחצי השנה האחרונה. כזכור הצבענו בתחילת שנת 1975, בעקבות השינויים שחלו עם הפיחות והפיצויים שניתנו לקבוצות אוכלוסיה, על חוסר איזון שנוצר והולך בין התמיכות שניתנו לבין שכר נמוך. רבבות עובדים בעלי שכר נמוך הפכו לזכאים להשלמת תמכות סעד. הדבר הזה קרה כתוצאה מכך שמצד אחד השכר המתין לעדכונו בעקבות השינויים החריפים במחירים למועד יותר מאוחר, בעוד שהשכבות הזכאיות לתמיכות קיבלו את הפיצויים מיד. במסגרת הרפורמה נעשה ניסיון לשפר מעט את התמונה על ידי שינויים שחלו במערכת התמיכות ובמערכת הפיסקלית. הבעיה לא נפתרה לגמרי, אבל חלו שיפורים בתחום של המדיניות המקצועית, בעיקר בקטע של השכר הנמוך לא חלו שינויים של ממש.

אם אנחנו לוקחים את השכר הנמוך היום, השכר הידוע כתחילו לפי נתונים שלפני, זה בסביבות 880 לירות היום בלי תוספות, תוספת ותק ותוספת משפחה. זה כולל שכר יסוד ותוספת יוקר, ללא תוספות מיוחדות. אם מדברים על אדם נשוי שאשתו לא עובדת, אפשר להוסיף 10 לירות. יש לנו משהו שמתקרב ל-900 לירות עם תוספת משפחה. הסכום הזה מהווה בנובמבר 75 39% מהשכר הממוצע. לקחנו את השכר של יוני והגדלנו אותו ב-12,9%, תוספת יוקר, בהנחה שיש זחילה. קיבלנו שכר ממוצע של 2290. לפני הרפורמה זה היה 2000 לירות, יתכן שזה עלה בעוד 1% בגלל הזחילה, אבל אין לי נתונים. אם מחשבים 880 מ-2290 מקבלים 39%. זה מצביע על המשך המגמה של ירידה בשכר הנמוך בהשוואה להתפתחות שחלה באפריל 1974, בעקבות החלטות מסוימות שנתקבלו בהסתדרות.

היו"ר ש. ארבל - אלמוזלינו:

מתי קבעו את שכר המינימום?

ר. רותר:

ב-1973, אבל זה נכנס לפועל ב-1974. ברגע שזה תוקן, עמד על 625 באפריל 1974 ואז הוא היווה 40% מהשכר הממוצע. השכר הממוצע היה אז 1500 לירות. באפריל 74 הלה התקדמות כאשר נקבע השכר הנמוך התחילי ל-625. בהשוואה לשכר הממוצע מאז אנחנו בתהליך של ירידה. ביולי 74 זה כבר היה 43% ובינואר 75 היה 41%. ביולי 75 הוא 42%. עכשיו בנובמבר 75, היות והשכר הממוצע ממשיך לעלות, זה 39%.

אם מותר להעזי ולעשות חיזוי קטן קדימה, בנובמבר-דצמבר עוד לא ייחתמו ההסכמים הקיבוציים החדשים, אני מניח שגוד מ-39% ל-38% ואולי אפילו פחות, עד שייחתמו הסכמי עבודה חדשים. יש אולי מקום שההסתדרות תעשה שינויים בתחום הזה. זו התמונה. בקטע הזה לא התקדמנו בחצי השנה האחרונה, להיפך - יש נסיגה קלה ברמה היחסית בשני הקטעים האחרים, במדינות הפיסקלית ובמדיניות ההעברות חלו כמה שינויים שקצת הקלו. מצד אחד באה הרפורמה במס הכנסה והעלתה את סף המס למשפחה. למשל, משפחה בלי ילדים, עובד שכיר שאשתו לא עובדת - סף המס עלה ל-1200 במקום 800 או אפילו פחות. כנ"ל אם ניקח זוג עם ילד אחד או שני ילדים.

ה. שמעוני:

אין קשר לילדים.

ר. רותר:

שינוי שחל ברפורמה שבקטע הזה של השוליים הנמוכים הביא להקלה מסוימת. עובד בשכר נמוך גם היה זכאי לציכת סעד וגם שילם מס. המצב הזה נפסק עם הרפורמה. מ-1200 ומעלה אתה מתחיל לשלם מס הכנסה ועד 1200 אתה זכאי לתמיכות סעד. כאן יש סדר קצת יותר הגיוני של יחסים בין המנגנונים השונים שמתערבים בהכנסות של העובדים. הסעד משלים עד 1200 לזוג. המצב של החפיפה שהיתה קיימת בין הזכות לקבל סעד והחובה לשלם מס הכנסה - המצב הזה לפחות סודר עם הרפורמה. עד 1200 אתה זכאי לקבל תמיכת סעד ומ-1200 אתה חייב לשלם מס הכנסה. כמובן באות עוד קיצבות הילדים ומפחיתות את המס. מבחינה זו יש התקדמות.

אם אנחנו משווים את דרגות השכר הנמוכות

להכנסות המזכות לתמיכת סעד, אנחנו רואים שהמצב שהיה קיים עדיין ממשיך, אם כי

בהיקף הרבה יותר מצומצם. החפיפה שהיתה קיימת בין דרגות שכר נמוכות ובין הזכות לקבל סגד, דבר שהכניס רבבות של עובדים שכירים להיות זכאים או נזקקים להשלמה דרך מנגנוני לשכת הסעד - הדבר הזה הצטמצם, אם כי ממשיך להיות קיים. זה נובע מכך ששכר המינימום נשאר ברמה של 40% לפחות מהשכר הממוצע. בעוד שאם ניקח את רמת ההכנסה המובטחת למשפחה עם 4 נפשות (2 ילדים), היא עומדת על 850 לירות + 200 לירות קיצבת ילדים. כלומר-באותה רמה כמו השכר הנמוך. 850 לירות זו מכסת הסעד החדשה למשפחה עם 4 נפשות. בנוסף לזה זכאית המשפחה ל-200 לירות שבעבר לא היתה זכאית. תמיכת הסעד עצמה בלי קיצבת 2 הילדים הראשונים היא 800 לירות, השכר הנמוך 877. לכאורה נראה שהדבר סודר, אבל לא בדיוק כך הדבר. למה? למשרד הסעד ישנם כללים מסוימים כיצד להתחשב בהכנסותיו של אדם עובד, כאשר באים לחשב את הזכות שלו לסעד. הם אינם מפחיתים את כל ההכנסה שלו מעבודה מהמכסה של 850 לירות. הכללים החדשים אומרים פחות או יותר כך: נניח שמדובר במשפחה של שני הורים ושני ילדים. ניקח את 800 הלירות, זה הסכום שמגיע לנתמך לולא היו לו הכנסות כל שהן. אם ראש המשפחה עובד חלקית או משתכר, נחשב את התמיכה החלקית המגיעה לו בדרך הבאה: ישנו סכום ראשון שאינו נחשב לצורך זה, מעין זיכוי שאתה מפחית. היום קבעו אותו בגובה של 2 נקודות קיצבה -200 לירות. מותר לך להפחית שכר של 200 לירות מהיתרה הנשארת, השכר פחות 200. אתה מחשב מזה 70% ואת התוצאה שאתה מקבל אתה מפחית מ-850 לירות. לא מפחיתים לירה כנגד לירה אלא מפחיתים מכל לירה שהוא משתכר מעל 200 לירות הנשארות רק 70 אנורות מהמכסה.

877 לירות שכר מינימום. איך מחשבים? מפחיתים 200 לירות, נשארות 677 לירות. רק מעל 200 לירות אלה לירות שמושיפות לרווחתו. מהם ניקח רק 70%, כלומר - 474 לירות. 30% נשאר בכיסו של הנתמך, כדי להשאיר את התמריץ לעבודה.

אם כללי משרד הסעד החדשים היו נעצרים כאן שכיר בעל שכר נמוך ביותר היה זכאי לקבל 850 פחות 474 לירות, כלומר- 386 לירות. אלא מה, כאן בא משרד הסעד והוסיף כלל 3: סך הכל ההכנסה של הנתמך מעבודה והתמיכה בנחד אסור לגלוש מעל 1200 של סף המס. הוא זכאי לפי הנוסחה הזאת בתנאי שהשלמה לא תעביר אותו מעבר ל-1200.

לפי מה שנקבע ברפורמה הסכומים יזוזו פעמיים

בשנה.

סך המס זו?

ח. שמעוני:

ר. רותר:  
על הרובד הראשון של ההכנסה היום 3 אלפים מחייבים אותך ב-25% מס. כנגד זה נותנים לך זיכוי תושב וזיכוי לאשה 300 לירות. זה יוצר את המצב שרק ב-1200 אתה מגיע למס. אם מחר תהיה נקודה 110 לירות, זה ינוע כלפי מעלה, אז הסף יהיה 1300 או 1400.

יש 82 אלף משפחות שכירים שמקבלות תמיכה.

ה. זיידל:

אנחנו רואים את התופעה הבאה: ההכנסה המובטחת

ר. רותר:

היום למשפחה עם 4 נפשות היא 1200. ואם יש לך אדם שמשתכר פחות ויש טווח בין 877 ל-1200 רק 323 לירות - ברמה של אנשים בטווח הזה הם זכאים לפי הכללים שקבעה הממשלה ומשרד הסעד להשלמה של השכר הנמוך שלהם עד 1200. ההשלמה המקסימלית 323 לירות, אם יש לו שכר מינימום. אם יש לו 900 לירות, הסכומים הולכים וקטנים. בטווח שבין 877 ו-1200 ישנו ציבור מסוים של עובדים שכירים שמשתכרים שכר נמוך או לא מסוגלים לעבוד עבודה מלאה ואלה זכאים היום לקבל השלמת סעד. הם גם עובדים וגם זכאים לתמיכה.

החשוב של 200 לירות שהורדת זה בגלל ילדים או לכל אחד?

ח. שמעוני:

לא משנה כמה ילדים יש לו. ההכנסה של ילדים מצטרפת.

ר. רותר:

חבר-הכנסת זיידל אומר שמצדדים להכנסה.

ח. שמעוני:

מעל ל-1200.

נ. רבינוביץ:

ר. רותר:

תמיכת הסעד מפיעה עד 850 לירות למשפחה עם שני ילדים ומכאן אין תוספת. התוספת

היא במסגרת האוניברסלית של תמיכת ילדים.

ת. שמעוני:

החשוב של ההכנסה הנמוכה הוא לגבי זוג או לגבי בודד?

ר. רותר:

לגבי משפחה עם שני ילדים. ילד ראשון ושני מקבל 100 לירות. תמיכת הסעד משלימה לילד ראשון או שני עוד איזה סכום. יש הבדל בתמיכת הסעד בין זוג בלי ילדים, ילד אחד ושני ילדים. מכאן לילד שלישי ואילך התוספת נכבדה, 200 לירות ויותר. כאן לא היה צריך להוסיף את הסכומים במסגרת הסעד, הם זכאים במסגרת הכללית האוניברסלית, לילד ראשון או שני היה צריך לעשות השלמה. בין 877 ל-1200 ישנו טווח שבמסגרתו יש דרגות שכר, שבהן משובצים רבבות ספורות של עובדים, פחות מאשר היו, שהם מפרנסים יחידים של משפחה, כתוצאה מכך שהם לא עולים על 1200. הם משתכרים במקום העבודה שכר שהוא נמוך מתמיכת הסעד ומזכה אותם בהשלמה במסגרת התשלומים של משרד הסעד. יש אלפים ספורים בלבד של נתמכים שיש להם עבודה כל שהיא חלקית שמקבלים השלמה. כלומר - הם נמנים עם הקבוצה הזאת של בעלי שכר נמוך שמקבלים השלמה. ההנחה שלנו שמספר הזכאים בפוטנציה הרבה יותר גדול מהמספר שבפועל מקבל. כאן ישנה בעיה ידועה שאנשים לא הולכים, ביחוד כאשר מדובר בהשלמות לא גדולות.

אם אדם משתכר 1100 ולו ההשלמה 50-100 לירות, על סכום כזה הוא לא מוכן ללכת להירשם בלשכת הסעד, או בגלל חוסר אינפורמציה. אנחנו יודעים מכל מיני מקורות שכלל שהזכות יותר גדולה, אחוז יותר גדול ממצה את זכותו. גם כאן יש אי מיצוי זכות בהיקף גדול.

לא הייתי מציע לכולנו לישון בשקט בהנחה שהמשלה יצרה את הזכות עד 1200 משום שבכלי הזה ידוע מהנסיון שלנו בארץ ובחו"ל שמיצוי הזכויות איננו מלא ואיננו יכול להיות מלאה, כיוון שזה טבעו של המכשיר, לא ניתן להגיע במכשיר הזה למיצוי מלאה.

הבעיה קיימת אם כי ממימדיה קטנו בהשוואה למימדים בעבר. בעיה אחרת שדיברנו עליה בעבר שגם היא צומצמת חלקית אבל עדיין קיימת - הבעיה של המס השולי שחל על עבודה כתוצאה מהמערכת הזאת של מיסים והטבות לסוגיהם. עקרונית משרד הסעד והאוצר על ידי המערכת החדשה הכירו בצורך להביא בחשבון את השאלה של תמריץ לעבודה ולא להטיל מס של 100% על תמיכת הסעד.

70% אפקטיביים בטווח שבין 877 ל-1200. ברגע שמגיעים לשכר של 1800, בא הכלל של 1200 וחותר. בכל לירה שאתה משתכר מעל לזה בא המס וחותר. דוקא עובדים שעובדים במישרה מלאה בתעריפי שכר נמוך בין 1200 ל-1800 - שם הם גמיד נשארם על 1200. יעבדו יותר קשה, יעבדו שעות נוספות. היתה התקדמות חלקית, אבל עד 850, כי לא רצו לגלוש מעבר ל-850 לצד המס החיובי. פה נמצאים העובדים שעובדים עבודה מלאה בשכר נמוך. דוקא כאן 100% נשארו. אם אתם מוסיפים את כל השירותים הסלקטיביים - שירותי בריאות, חינוך, ארוחות בבית הספר, מענקים לתלמידים, גני ילדים ומיסים עירוניים, ואם אתם מוסיפים את המס השולי בכך שההקלה היא מודרנת, בטוח שבין 850 ל-1200 נשארו המיסים הכבדים של 100% מס על העבודה.

חלה התקדמות. בכמה תחומים יש שיפורים, אבל בכמה תחומים נותרו בעיות שחיינו איתן בעבר. אם נחזור להתחלת דברי, אינני בטוח מהן האימפליקציות, כל אחד מכם יקח ויעשה את התרגיל. חיינו עם 46%, המסק לא התפרק בגלל זה ששכר המינימום היה 46% מהשכר הממוצע. אם תחשבו מ-2300 46% שכר המינימום היה צריך לגדול בהרבה, ההבדל בין 870 ל-1200 היה מצטמצם, כמעט היה נעלם לגמרי והבעיה היתה פתורה.

ת. שמעוני:

מעל 1200 לא היו מגיעים.

ר. רותר:

אם מגיעים ל-1200, זו מדרגה שאפשר להזניח אותה באופן מעשי. תאורטית היא קיימת. זה היה משפר הרבה. הרוב הנמצא בתחום הזה לא הולך לסעד. אם זה יהיה שכר עבודה, הרוב כן יקבל.

ח. שמעוני:

צריך לעשות שני דברים: גם להעלות את שכר המינימום וגם להעלות...ונאת סף המס.

סף המס יגדל באפריל 1976.

ר. רותר:

המסקנה היא שצריך להעלות את שכר המינימום עד 50% מהשכר הממוצע.

היו"ר ש.ארבלי-אלמוזלינו:

עם 46% כבר חיינו.

ר. רותר:

תאורטית הכסף הזה צריך להיות בסעד, כדי להשלים.

ח. שמעוני:

אנחנו צריכים למהר עם ההמלצות שלנו בקשר למדיניות השכר החדשה.

היו"ר ש.ארבלי-אלמוזלינו:

יש בעיות מסוימות במערכת השכר. אחד החששות שאנחנו שומעים מדי פעם מחוגי ההסתדרות

ר. רותר:

והתעשינים שאם אתה דוחף את דרגות השכר הנמוכות, זה סוגר את ההפרש בין דרגה לדרגה סמוכה. יש חשש שמא זה יתקפל לאורך כל המסלול. במצב שלנו היום לחשוב על תוספות כאלה קשה מאד. מדברים על פועלי יצור. מצב כזה של דרגות שכר כמעט לא קיים בשירותים, הוא מאד נדיר. בחלק קטן של המקרים יש מפרנס שני במשפחה ורק מעט הן אלמנות או גרושות שמפרנסות משפחה. בעיקר אלה פועלי יצור. אם יצליחו במדיניות המקצועית להגיע ל-46% כמו שהיה באפריל 74. כבר הבעיה הזאת כמעט ונעלמה. התחום הפיסקלי עשה את שלו פחות או יותר.

בתחום של שירותי רווחה גם עשינו כמה צעדים

בכיוון הנכון. אם תבוא השלמה במדיניות המקצועית התקדמנו הרבה מאד. 46% הם 2060, כך שזה לא פותר את הבעיה אלא רק חצי בעיה. צריך להביא את הסכום ל-1160.

היו"ר ש.ארבלי-אלמוזלינו:

אני מודה למר רותר על ההסבר המאלף, הברור. אנחנו קיבלנו עכשיו תמונה שאמנם ידענו על חלק ממנה, אבל תמונה שלמה על הקשר עם הסעד לא היתה נהירה לנו כל כך. אני מציעה שלא נשהה את הדיון הזה ולא נקיים דיונים נוספים. התמונה ברורה לנו, אנחנו צריכים להציע הצעות קונסטרוקטיביות כדי לקדם את הנושא. הייתי מציעה ועדת משנה בת 3 חברים שיכינו לנו הצעה לשבוע הבא או למקסימום עוד כעשרה ימים. נביא את ההצעות ונוכל להניח את ההצעות שלנו והסיכום שלנו על שולחן הכנסת.

אין לי ספק שביסודן של ההצעות צריך לעניות

ענין העלאת השכר והצעות קונסטרוקטיביות אחרות אשר יש בהן כדי לקדם את המגמה הזאת. 50% כתובים במצע המערך. ועדיף ההסתדרות החליטה על 50%. אם לוקחים את המספר הזה, הוא איננו המצאה שלנו.

נבחרה ועדת משנה. חבריה הם: חבר-הכנסת

ז'אק אמיר מרכז, חברים - חברי הכנסת זיידל, אבטבי, שמעוני ומאיר כהן.

ביום שני הבא אנחנו נעמיד את הנושא לסיכום

ולמסקנות.

הישיבה ננעלה בשעה 11.15